

MEDOBČINSKI STROKOVNI AKTIVI ŠOLSKIH KNJIŽNIČARJEV

OB
30-LETNICI
IZHAJANJA
REVIJE

Alja Bratuša, Osnovna šola Polzela

UVOD

Konec sedemdesetih let 20. stoletja so poleg regijskih aktivov učiteljev, ki so potekali v organizaciji območnih enot Zavoda za šolstvo, obstajali tudi občinski aktivni, ki so združevali učitelje posameznih predmetnih področij. Na srečanjih so se seznanjali z novostmi v stroki, pripravljali izobraževanja in izmenjavali izkušnje. Knjižničarji so sprva sodelovali v slavističnih aktivih.

Zakona o osnovni šoli in o usmerjenem izobraževanju sta 1980 opredelila šolsko knjižnico kot obvezo vsake šole, vendar so knjižnični dejavnosti namenjali malo pozornosti. Ker je šolska knjižnica tudi formalno dobila mesto v šolskih programih, je med knjižničarji naraščala potreba po skupnem delovanju. Dotlej so delo knjižničarja nekaj ur na teden opravljali učitelji (največkrat slavisti), knjižnica pa je bila oblikovana v učilnicah, omarah, na hodnikih. Zaradi neurejenega statusa knjižničarjev in neustreznih delovnih pogojev so se dotedanjim regijskim aktivom pridružili tudi občinski aktivni knjižničarjev. Aktivni so nastali v soglasju s tedanjimi organizacijami (občinska izobraževalna skupnost oz. druge skupne službe občin za družbene dejavnosti), ki so zagotavljale materialne pogoje oz. finančno podporo šolam. Po organizacijski plati pa so se povezovali tudi z aktivni ravnateljev tedanjih občin, ki so skrbeli za organizacijsko in programsko izvedbo knjižnične dejavnosti na šolah.

Aktiv šolskih knjižničarjev Spodnje Savinjske doline

Na območju tedanje Občine Žalec, ki je združevala osem osnovnih šol in eno šolo s prilagojenim programom, je bil 19. 11. 1980 na Osnovni šoli Žalec ustanovni zbor aktiva knjižničarjev. V zapisniku so navedli, da bo aktiv deloval samostojno, ločeno od slavističnega. Za vodjo aktiva je bila na predlog ravnateljske konference imenovana Valerija Pukl, sodelova-

le pa so še knjižničarke z osnovnih šol Braslovče, Polzela, Prebold, Vransko, Žalec in s šole s prilagojenim programom iz Žalca.

Na aktive so bili redno vabljeni tudi ravnatelji Občinske knjižnice Žalec, kasneje Medobčinske splošne knjižnice Žalec Anica Lesjak, Anka Krčmar in Jolanda Železnik, svetovalka

Ad 2 Člani aktiva so sprejeli tudi osnovne smernice letnega plana, in sicer:

1. V letošnjem letu naj bi se sestali v okviru aktiva še dvakrat.
2. Med zimskimi počitnicami se predvideva strokovno predavanje o mladinski književnosti.
3. Osrednja tema na letošnjih sestankih aktiva naj bi bila enotno **reševanje organizacijskih, kadrovskih in drugih nerazrešenih vprašanj v okviru delovnih nalog knjižničarja na šoli**. Prva in glavna naloga aktiva pa je **opredeliti status knjižničarja kot knjižničarja pedagoga** z vsemi tistimi deli in nalogami, ki jih vsebuje zakon o OŠ in zakon o usmerjenem izobraževanju.

Iz zapisnika ustanovnega Aktiva šolskih knjižničarjev Občine Žalec, 19. 11. 1980

Slika 1: Z ekskurzije v Belo Krajino

Slika 2: Pri Župančiču z učenci

Zavoda za šolstvo, OE Celje Milena Ivšek ter Breda Verstovšek in Janez Meglič, direktorja občinske vzgojno-izobraževalne organizacije (VIO Žalec), ki je skrbela za finančno delovanje šol v Občini Žalec.

Na osnovnih šolah v Občini Žalec so bili pogoji za delovanje šolske knjižnice zelo različni, zato so si knjižničarji prizadevali za izboljšanje pogojev delovanja. Opozarjali so na premajhen prirast knjižničnega gradiva, prostorsko utesenjenost, neustrezne delovne pogoje, premalo finančnih sredstev za delovanje knjižnice, omenjali pa so tudi nerazumevanje ravnateljev in učiteljev o potrebnosti in smiselnosti knjižnične dejavnosti.

Velik del pozornosti so na aktivih namenjali tudi izvajanju programa šolske knjižnice, ki je

obsegal strokovno bibliotekarsko delo, individualno svetovalno delo ob izposoji, nastajal pa je tudi program – letna priprava skupinskega bibliopedagoškega dela (knjižna in knjižnična vzgoja). Ob omenjenem so načrtovali in razvijali tudi druge dejavnosti knjižnice (razstave, bralno značko, knjižničarski krožek ipd.). Sprva so programe pripravljale samoiniciativno, ob spodbudi strokovnjakov za šolske knjižnice, kasneje je bilo veliko njihovih predlogov vključenih v letno pripravo knjižničarjev, ki so jo oblikovali na Zavodu za šolstvo.

Članice so pripravile več hospitacijskih nastopov za aktiv, na katerem so predstavljale delo v šolski knjižnici oz. sodobne pristope učenja z viri (knjižne uganke – Marjeta Strožič, projektno delo pri naravoslovnem dnevu Travnik,

Slika 3: Z ekskurzije na Koroško

Slika 4: Pri Prežihovem Vorancu z učenci

Na aktivu je Marjeta Strožič predstavila novo glasilo Šolska knjižnica, ki je naš osnovni priročnik za strokovno in bibliopedagoško delo. Glasilo bo izhajalo dvakrat letno in pri-
našalo poleg osrednjega strokovnega članka še obilo aktualnosti, zlasti v rubriki Stroka in
praksa, ki vabi k sodelovanju vse šolske knjižničarje.

Predstavila je tudi rubriko Moja najljubša knjiga in še posebej povabila šolske knjižnice k
sodelovanju. Članke za objavo pošljite na naslov: Marjeta Strožič, OŠ Prebold. Za jesensko
številko jih pošljite do junija in za spomladansko do oktobra.

Iz zapisnika Aktiva šolskih knjižničarjev Občine Žalec, 3. 10. 1991

razstave v šolski knjižnici – Valerija Pukl, pro-
jektno delo na temo Mozartovo leto – Marija
Završnik in projektno delo ob kvizu o Kristofu
Kolumbu – Irena Kumer). Članice so organi-
zirale tudi enodnevne strokovne ekskurzije, na
katerih so prisluhnile predavanjem (Marjana
Kobe, Silva Novljan, Ema Stružnik), si ogle-
dale knjižnice (Knjižnica Petra Pavla Glavarja
Komenda, Univerzitetna knjižnica Maribor),
se udeležile knjižnega sejma, knjižne razstave
Bologna po Bologni, hospitacij (Zdenka Sušec,
OŠ Dobrova; Ema Novak, OŠ Domžale) oz.
srečanj v organizaciji ZBDS in Društva biblio-
tekarjev Celje. Sodelovanje z Občinsko matično
knjižnico Žalec, danes Medobčinsko splošno
knjižnico Žalec, se je po 1. 9. 1988, ko so organi-
zirali srečanje aktiva ravnateljev Občine Žalec s
Silvo Novljan, še poglobilo oz. postalo stalnica,
predvsem na strokovnem področju (pomoč pri
strokovni ureditvi gradiva in drugih strokovnih

vprašanjih, izobraževanje in informiranje šol-
skih knjižničarjev, skupni projekti ipd.). Vzpo-
redno so do 1990 knjižničarji sodelovali tudi na
regijskih aktivih oz. pripravljali skupne aktivne s
slavisti, še posebej na področju prenove pouka
slovenščine (uporaba miselnih vzorcev), filmske
vzgoje (Vladimir Donaj, Vitan Mal), literarnih
ustvarjalcev (Andrej Blatnik, Berta Golob), bral-
ne značke, občasno so organizirali tudi skupne
ekskurzije (Bevkova Zakojca).

Ves čas so si članice aktiva prizadevale za iz-
boljšanje položaja knjižnic in knjižničarjev ter
aktivno sodelovale s pripombami in pobudami,
saj so bili knjižničarji večkrat spregledani (npr.
pri Zakonu o osebnem dohodku, pri sistemu
napredovanj, standardih in normativih). V
veliko pomoč so jim bili pri tem stanovske
organizacije (ZBDS), posamezniki na lokalnem
nivoju (direktorica občinske vzgojno-izobra-

Šolske knjižničarke Spodnje Savinjske doline želimo ponovno uvesti aktiv šolskih knjižničark, ki je deloval na na-
šem območju do uvedbe študijskih skupin. V zadnjem času ugotavljamo, da študijske skupine večkrat potekajo prek
spletnih učilnic in ni veliko priložnosti za medsebojno izmenjavo izkušenj in mnenj. Na študijskih skupinah se po
navadi tudi posvetimo specifičnim strokovnim vprašanjem in je manj možnosti za debatiranje in razreševanje čisto
vsakdanjih težav, s katerimi se knjižničarji srečujemo. Knjižničarke imamo poleg pedagoškega dela z učenci tudi
čisto specifično strokovno delo in za nasvet ne moremo vprašati kolegov učiteljev, zato bi bilo druženje s knjižni-
čarkami bližnjih šol v veliko strokovno oporo.

Že doslej smo se enkrat letno srečevale v organizaciji Medobčinske matične knjižnice Žalec, ki nas je na sestanku
seznanila z novostmi iz stroke, v njeni organizaciji je potekala izvedba slovenskega knjižnično-muzejskega kviza,
projekt ministrstev za kulturo in šolstvo za sedmošolce Rastemo skupaj in druge dejavnosti. Na zadnjem takem
sestanku 2. 12. 2010 je Irena Verbič v imenu splošne knjižnice povedala, da si tudi vnaprej želijo sodelovanja s
šolskimi knjižnicami, bili bi pripravljeni tudi podpreti skupne projekte, ki bi se izvajali na šolah ali v soorganizaciji.
Predvsem jih zanima promocija branja med mladimi in spodbujanje obiskovanja splošnih knjižnic.

Iz prošnje aktivu ravnateljev za ponovno uvedbo aktiva šolskih knjižničark, 3. 1. 2011

Osebna izkaznica aktiva knjižničark Spodnje Savinjske doline

Vodje

- Valerija Pukl (1980–1987, 1988–1989),
- Marjeta Strožič (1987–1988, 1990–1993),
- Marija Završnik (1993–1997),
- Alja Bratuša (1997–2000, 2011–2022).

Sodelujoče šole, nekdanje in **sedanje knjižničarke**

- Osnovna šola Braslovče: Marica Hribernik, Slavica Uplaznik, Irena Kumer, **Simona Kronovšek**;
- Osnovna šola Griže: Angela Klun, Breda Veber, **Polona Jelen**;
- Osnovna šola Petrovče: Breda Šip, Andreja Kolenc, **Tatjana Krajnc Barič**;
- Osnovna šola Polzela: Valerija Pukl, **Alja Bratuša**;
- Osnovna šola Prebold: Rozka Kobale, **Marjeta Strožič**;
- Osnovna šola Šempeter: Marjeta Mikola, Nevenka Poteko, Barbara Cotič Papotnik, Natalija Knez, **Tideja Potrč**;
- Osnovna šola Vransko: Julka Golob, Marija Završnik, **Katja Brezovnik**;
- I. osnovna šola Žalec: Margit Juteršek, Mojca Zelen, **Urška Kolar Jaušovec**;
- II. Osnovna šola Žalec: **Natalija Bregar**;
- Waldorfska šola: **Jerneja Kolar** (od 2022).

Srečanja: redno vsako leto enkrat do štirikrat (1980–2000; 2011–2022); med letoma 2000 in 2011 nas je enkrat letno sklicala Medobčinska splošna knjižnica Žalec (Irena Verbič, knjižničarka, zadolžena za šolske knjižnice).

ževalne organizacije Breda Verstovšek), šolski knjižničarji iz drugih občin (Irena Šketa iz Laškega, Nataša Kuštrin Tušek iz Nove Gorice), z imenovanjem svetovalke za knjižnično dejavnost Eme Stružnik in oblikovanjem predmetne skupine za knjižnično dejavnost (1990) se je v reševanje položaja šolskih knjižničarjev vključil tudi Zavod za šolstvo.

Od 1991 dalje so v aktivu največ časa namenili uvajanju računalnika v šolsko knjižnico. Pri tem so se članice intenzivno seznanjale z raču-

nalniškimi programi (SAOP, Nova Gorica in iRose, Laško), dejavno računalniško obdelovale knjižnično gradivo in si medsebojno pomagale. Pri strokovni obdelavi gradiva so jim redno pomagale knjižničarke Občinske matične knjižnice Žalec. V 1991 je začela izhajati revija Šolska knjižnica, v kateri so članice aktiva večkrat objavljale.

Leta 1992 je Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje sprejel sklep, da se šolske knjižničarje uvrsti med pedagoške delavce, in se

Slika 5: Z učenci v Prekmurju

Slika 6: Knjižničarke na Otoku ljubezni

Slika 7: Knjižničarke pri Mišku Kranjcu

strinjal z elementi dela šolskega knjižničarja. Urejen položaj se kaže tudi v delovanju aktiva, saj so se knjižničarke začele več ukvarjati s programom dela šolske knjižnice. Veliko so se udeleževale strokovnih izobraževanj (Bibliopedagoška šola, srečanja v Pionirski knjižnici, posvetovanja ZBDS) in si redno izmenjevale informacije. Začele pa so tudi v sodelovanju z Občinsko knjižnico Žalec izvajati več skupnih projektov.

Zaradi intenzivnega izobraževanja v času uveljavljanja devetletne osnovne šole, ko se je strokovno povezovanje šolskih knjižničarjev krepilo prek študijskih skupin in mentorske mreže šol, je aktiv knjižničarjev v obdobju od 2000 do 2010 zamrl. Delno je bila to tudi posledica razpada Občine Žalec na več manjših občin. Kljub temu pa so se šolske knjižničarke redno enkrat letno sestale na povabilo Medobčinske splošne knjižnice Žalec, kjer so se seznanjale z aktualnimi informacijami in izvajale skupne akcije.

Leta 2011 smo soglasno sprejeli sklep za oživitve aktiva knjižničarjev, ki smo ga poimenovali aktiv knjižničarjev Spodnje Savinjske doline. Prošnjo smo naslovili na aktiv ravnateljev, ki se je strinjal in nam odtelej omogoča redno delovanje aktiva. Vsako leto je sklicatelj aktiva druga šola (po abecednem redu), sestajamo se tudi v prostorih Medobčinske splošne knjižnice Žalec, srečanja potekajo dvakrat do štirikrat letno. Vsako leto se posvetimo kaki strokovni temi (statistika, inventura, iskalne strategije,

Slika 8: Z ekskurzije na Krasu

spletna stran, COBISS, knjižnični red ipd.), poročamo z izobraževanjem, se seznanjamo z novostmi, projekti in pobudami iz splošnih knjižnic, izmenjavamo izkušnje, si predstavljamo primere dobre prakse, informacije ter pomagamo/svetujemo pri razreševanju vsakdanjih problemov v knjižnici.

POMEMBNEJŠI PROJEKTI OZ. PODROČJA SODELOVANJA

Med letoma 1992 do 1997 smo se vse šole iz aktiva vključile v reševanje mednarodnega knjižnega kviza, od 1998 do 2005 pa slovenskega knjižnega kviza. Organizacijo je prevzela Občinska knjižnica Žalec, ki nam je dostavila materiale in nas seznanila s temami. Med reševalci šol smo nato izžrebali nekaj učencev, ki so se s knjižničarkami udeležili zaključne prireditve oz. ekskurzije. Vse aktivnosti je vodila knjižničarka Irena Verbič.

Knjižničarka Breda Veber je leta 2009 ob 150-letnici skladatelja Friderika Širca - Rista Savina pripravila kviz. K reševanju smo povabili učence tretjega triletnega vseh šol našega območja in izžrebane učence na zaključni prireditvi tudi nagradili.

Irena Verbič in Alja Bratuša sva 17. 11. 2005 za Društvo bibliotekarjev Celje organizirali okroglo mizo Splošna in šolska knjižnica z roko v roki, 23. 11. 2011 sva na srečanju splošnih knjižnic v Žalcu pripravili referat o sodelovanju splošne in šolskih knjižnic v

Preglednica 1: Mednarodni knjižni kviz, 1992–1997 (Arhiv MSK Žalec)

Leto	Naslov	Št. rešitev	Zaključek
1992	KOLUMB IN DOBA ODKRITIJ	111	žrebanje v OMK (15 nagrad – izlet v neznano – Atomske toplice) tolažilne nagrade za vse prisotne
1993	KNJIGE GRADIJO MOSTOVE	80	žrebanje v OMK, 13 knjižnih nagrad tolažilne nagrade za vse prisotne
1994	BRANJE V DRUŽINSKEM KROGU	325	žrebanje v OMK, 23 nagrad tolažilne nagrade za vse prisotne
1995	ZEMLJA JE NAŠ DOM	620	žrebanje v Preboldu 17 nagrad, v Žalcu 39 nagrad, ogled filma Ledene steze v Žalcu
1996	OTROCI ZA BOLJŠI SVET	1280	žrebanje nagrad v Žalcu, gost Toni Gašperič, ogled filma Dolga pot domov
1997	HRANA	1496	žrebanje v Žalcu, 18 knjižnih nagrad, ogled filma Matilda

Preglednica 2: Slovenski knjižni kviz, 1998–2005 (arhiv MSK Žalec)

Leto	Naslov	Št. rešitev Slovenija	Št. Rešitev OMK Žalec	Zaključek
1998	OTON ŽUPANČIČ IN BELA KRAJINA	24 754	1 251	Ekskurzija v Belo krajino za izžrebanje in mentorje
1999	FRANCE PREŠEREN IN GORENJSKA	28 861	2 315	Ekskurzija na Gorenjsko za izžrebanje in mentorje
2000	PREŽIHOV VORANC IN KOROŠKA	35 050	2 159	Ekskurzija na Koroško za izžrebanje in mentorje
2001	JOSIP JURČIČ IN DOLENJSKA	37 392	1 950	Ekskurzija na Dolenjsko za izžrebanje in mentorje
2002	ANTON INGOLIČ IN ŠTAJERSKA	31 915	1 747	Ekskurzija po Štajerski za izžrebanje in mentorje
2003	MIŠKO KRANJEC IN PREKMURJE	30 919	1 251	Ekskurzija v Prekmurje za izžrebanje in mentorje
2004	SREČKO KOSOVEL IN PRIMORSKA	31 185	1 300	Ekskurzija po Krasu in Primorski za izžrebanje in mentorje
2005	IVAN CANKAR IN LJUBLJANA Z OKOLICO TER NOTRANJSKA	27 109	1 008	Ekskurzija Vrhnika in Notranjska za izžrebanje in mentorje

Spodnji Savinjski dolini. Na obeh dogodkih sva predstavili skupne uspešne projekte oz. smo prisotni izpostavili dobre izkušnje pri povezovanju splošnih in šolskih knjižnic.

Dejavno smo vključeni v akcije Medobčinske splošne knjižnice Žalec. Knjižničarke smo promotorke projekta Savinjšani beremo – bralne

značke za odrasle med učitelji. Šole, ki imamo v svoji sestavi vrtec, pomagamo pri izvedbi projekta Mali Savinjšani beremo. Sodelujemo pri njihovih natečajih in na prireditvah. Povezani smo tudi v državnem projektu Javne agencije RS za knjigo za sedmošolce Rastem s knjigo.

1 Rодil se je 11. 7. 1859 kot zadnji izmed šestih otrok v takratnem trgu,

14				

.
Njegovi predniki so prišli iz Notranjske v začetku 19. stoletja. Že kot otrok je rad prepeval in se učil igrati na klavir. S 14 leti je uglasbil neko cerkveno zborovsko skladbo, ki so jo na žalskem koru radi prepevali.

2. Žalec se kot **Sachsenfeld** prvič omenja že leta 1182. Stoji sredi Spodnje Savinjske doline, ki je znana predvsem po pridelavi zelenega zlata -   ⁵   . Narodno prebujanje in hmeljarstvo sta v 2. polovici 19. stoletja pripomogla k razvoju Žalca v pomembno gospodarsko in kulturno središče. Postal je središče slovenskega hmeljarstva. V času taborškega gibanja na Slovenskem je bil v Žalcu 6. 9. 1869 II. slovenski tabor, na katerem so se zavedni rodoljubi izrekli za slovenstvo.

Večkrat smo skupaj obiskali Slovenski knjižni sejem (tudi z učenci), se udeležili strokovne

ekskurzije v Bologno, redno se v veliki večini udeležujemo izobraževanja za knjižničarje Bibliopedagoška šola, na kateri smo tudi dejavno sodelovali s primeri dobre prakse, predavanji in delavnicami. Ob načrtovanju prenovljenih občinskih ali šolskih knjižnic na našem območju si pomagamo in se skupaj poveselimo ob odprtju.

Ne nazadnje smo v vseh letih sodelovanja spletle ne samo kolegialne, stanovske, ampak tudi prijateljske vezi. Ob pomembnih jubilejih in osebnih dogodkih se srečamo, si pripravimo zabaven kulturni program in se poveselimo. Verjetno tudi zaradi takšnih vezi negujemo dobre profesionalne odnose in skušamo svoje izkušnje prenašati tudi na mlajše kolegice. ●

Slika 10: Z družabnega srečanja knjižničark, maj 2022

Arhiv zapisnikov Aktiva šolskih knjižničarjev Spodnje Savinjske doline.

Šolska knjižnica, Ljubljana, 31 (2022), 4, 25-31